

Томашук О. Г., к.пед.н., доцент, Дишко О. Л., викладач (Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк)

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

***Анотація.** У статті представлено теоретичну модель формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг, яка складається з чотирьох блоків: організаційного, змістового, конструктивного і діагностико-результативного. Сформульовано завдання та педагогічні умови, які сприятимуть досягненню мети підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.*

***Ключові слова:** модель, бакалавр з туризму, професійна взаємодія, споживачі туристичних послуг.*

***Аннотация.** В статье представлена теоретическая модель формирования готовности бакалавров по туризму к профессиональному взаимодействию с потребителями туристических услуг, которая состоит из четырех блоков: организационного, смыслового, конструктивного и диагностико-результативного. Сформулированы задачи и педагогические условия, которые будут способствовать достижению цели подготовки бакалавров по туризму к профессиональному взаимодействию с потребителями туристических услуг.*

***Ключевые слова:** модель, бакалавр по туризму, профессиональное взаимодействие, потребители туристических услуг.*

***Annotation.** This article presents a theoretical model of readiness of bachelors in tourism for professional interaction with consumers of tourism services, which consists of four blocks: organizational, contextual, structural and diagnostic-effective. The tasks and pedagogical conditions, which contribute achievement of the objectives of bachelors in tourism training to professional interaction with consumers of tourism services are formulated.*

***Key words:** model, bachelor in tourism, professional interaction, consumers of tourist services.*

Нині в умовах, коли туристична освіта виступає посередником інтеграційних процесів у суспільстві, сфера послуг потребує професіоналів, які забезпечуватимуть належну конкурентоспроможність

туристичних послуг. Туристичний ринок стає все більш вимогливим до фахівців з туризму, професійне навчання яких має відбуватися на високому рівні. Розвиток та удосконалення системи туристичної освіти в нашій країні вимагає розроблення, створення і впровадження в практику перспективних моделей підготовки фахівців з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що питаннями розробки методик підготовки фахівців для туристичної сфери займалися В. К. Федорченко, Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Л. І. Поважна, Л. В. Сакун, Л. В. Чорна та ін. При цьому було встановлено, що проблема моделювання процесу підготовки студентів до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг у наукових роботах залишається не розглянутою.

Отже, у зв'язку з провідними тенденціями у сучасній туристській сфері система професійної підготовки фахівців з туризму потребує оптимізації, вдосконалення змісту навчання і створення оптимальної моделі ефективної підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Мета статті – обґрунтувати теоретичну модель формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Розвиток туризму як професійної сфери діяльності обумовлено економічними та соціокультурними змінами суспільства, які впливають на стан ринку праці та систему освіти в Україні. У той же час, нинішня світова тенденція диференціації попиту в індустрії туризму, яка формує нові напрями розвитку туристичних послуг, ставить перед Україною завдання досягнення високого рівня професійної підготовки необхідних фахівців з використанням моделей формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Розкриваючи сутність дефініції «модель», О. Дахін тлумачить її як штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який є тільки подібним досліджуваному об'єкту (або явищу), відображає і відтворює в більш простому та грубому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки і відносини між елементами цього об'єкта [1].

Водночас, на думку В. Краєвського, модель є певною структурою, яка відображає внутрішні відносини та зв'язки між її компонентами [2]. Поділяючи думку цього вченого, ми розробили модель формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг. Модель має блочну будову (рис. 1.1), яка включає чотири блоки: організаційний, змістовий, конструктивний і діагностико-результативний.

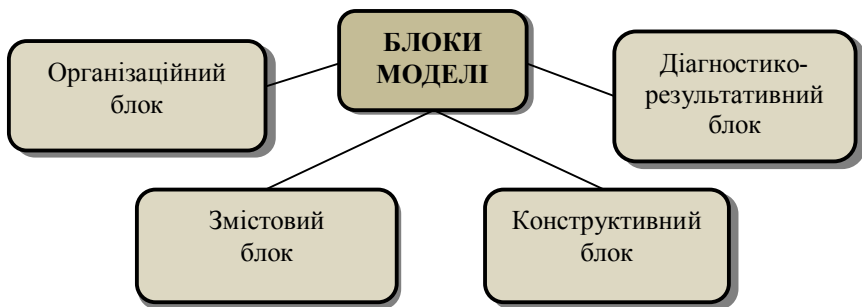

Рис. 1.1. Блоки моделі підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг

Організаційний блок включає мету, завдання, підходи та принципи, які є основою при визначенні змісту формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Метою реалізації запропонованої нами моделі є підготовка бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Виходячи з мети, нами сформульовані *завдання* підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг:

- формування у студентів позитивної мотивації до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг і ціннісного ставлення до цього процесу;
- формування теоретичної обізнаності щодо професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг;
- формування умінь та навичок об'єктивної оцінки своїх дій та підвищення рівня їх самостійності у процесі професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг;
- формування важливих особистісних якостей, які визначають готовність бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

В основу проектування моделі, відповідно до її мети і завдань, були покладені *підходи*, що відповідають специфіці розв'язуваної проблеми: аксіологічний, системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, акмеологічний і гуманістичний.

Для того, щоб певна педагогічна модель функціонувала, необхідно визначити, яким чином втілити її положення в практику. На думку В. Загвязинського, містком, який поєднує теоретичні уявлення з практикою, є принципи навчання [3, с. 35].

В. Захарченко вважає, що організація освітнього процесу в туризмі відбувається за дотриманням таких принципів:

- широка диференціація напрямків підготовки фахівців сфери туризму;
- чітке визначення нормативів теоретичного та практичного навчального навантаження, до якого обов'язково входить вивчення 1–2 іноземних мов;
- високі вимоги до рівня професійної підготовки викладачів навчальних закладів;
- належні умови для забезпечення студентам та працівникам освітніх закладів можливостей для ефективної діяльності (створення навчальних лабораторій);
- систематичний контроль за діяльністю працівників закладу, об'єктивна оцінка навчальних результатів студентів (отримання стипендій та грантів);
- співробітництво з державними органами освіти, регіональними та міжнародними організаціями сфери туризму [4, с. 150].

У нашому дослідженні процес формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг ґрунтується на таких взаємопов'язаних та взаємозалежних *принципах*: науковості, систематичності й послідовності, доступності, наочності, емоційності, свідомості, активності й самостійності, зв'язку теорії з практикою, міцності, гуманізації, професійної спрямованості, професійної мобільності і оптимальності.

Змістовий блок відображає зміст, функції та педагогічні умови підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг. Зміст включає систему знань, умінь та навичок з навчальних дисциплін: «Основи туризмознавства» (2 курс), «Менеджмент туризму» (3 курс), «Основи професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг» (4 курс), а також їх практичну реалізацію в процесі виробничої практики (4 курс).

До *функцій* процесу підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг належать аксіологічна, пізнавальна, виховна, розвивальна, інноваційна і комунікативна (рис. 1.2).

Серед *педагогічних умов*, які сприяють досягненню мети формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг, ми виокремили наступні:

- формування у студентів особистісного сенсу щодо професійної діяльності та позитивної мотивації до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг;
- трансформація змісту підготовки бакалаврів з туризму у напрямі формування готовності до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг;
- реалізація науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу з використанням новітніх інформаційних технологій формування готовності студентів до професійної взаємодії зі споживачами туристичну послуг;

Рис. 1.2. Функції процесу підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг

– оволодіння студентами комунікативними стратегіями для успішної професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Конструктивний блок підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг складається з етапів, форм організації навчання, засобів і методів навчання.

Виокремлюємо такі *етапи* реалізації моделі підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг:

– мотиваційно-пізнавальний (передбачає формування в студентів позитивної мотивації, інтересу та усвідомленого ставлення до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг як необхідної умови ефективності майбутньої професійної діяльності);

– аналітико-діяльнісний (передбачає формування у студентів вмінь узагальнювати і систематизувати набутий ними досвід з метою його самостійного застосовування у професійній взаємодії зі споживачами туристичних послуг);

– корекційний (передбачає формування професійно значущих якостей особистості фахівця з туризму, професійної готовності; засвоєння й закріплення на практиці знань та вмінь професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг).

До *форм* організації підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг належать: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, виробнича та технологічна практики, студентська науково-дослідна робота.

Методами підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг є: мультимедійні лекції, дискусії, ділові ігри, рольові ігри, кейс-метод, метод проектування професійної діяльності, мозковий штурм, тренінги, ділові кошки.

Виокремлюємо такі *засоби* підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг: наочності, тестування (паперове і комп'ютерне), електронні посібники, відео записи, мультимедіа, телекомунікації, Інтернет-ресурси.

Діагностико-результативний блок підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг включає структурні компоненти (аксіологічний, когнітивний, діяльнісний і особистісно-комунікаційний), критерії, показники та рівні (низький, середній та високий) сформованості готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Результатом є готовність бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

Таким чином, нами розроблено модель підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг, яка теоретично обґрунтована за допомогою організаційного, змістового, конструктивного, діагностико-результативного блоків та спрямована на формування висококваліфікованого працівника, підготовленого до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

У перспективі планується апробація та експериментальна перевірка моделі підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг.

1. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и неопределенность / А.Н. Дахин // Управление развитием образования : журн. лидеров системы образования (Новосибирск). – 2003. – № 1. – С. 24–32. 2. Краевский В. В. Методологическая рефлексия / В. В. Краевский // Советская педагогика – 1989. – № 2. – С. 69–71. 3. Загвязинский В. И. Теория обучения. Современная интерпретация : учеб. пособ. для студ. высш. пед.учеб. завед. / В. И. Загвязинский. – 2-е изд. испр. – М. : Академия, 2004. – 187 с. 4. Захарченко В. Ю. Освітні стандарти та програма підготовки фахівців спеціальності «Туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» в Чеській Республіці / В. Ю. Захарченко // Вісник НУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 18 (277). – Ч. III. – С. 145–151.

Рецензент: д.пед.н., доцент Н. О. Белікова.